

Гарасимчук Юлія Володимирівна
здобувач вищої освіти бакалавра ННІ №1
Національної академії внутрішніх справ
Науковий керівник:
Халюк Сергій Олександрович,
доцент кафедри конституційного
права та прав людини Національної
академії внутрішніх справ
доктор юридичних наук, доцент

МІЖНАРОДНИЙ ЗАХИСТ ПРАВ ЛЮДИНИ ПІД ЧАС ЗБРОЙНИХ КОНФЛІКТІВ

Із 24 лютого 2022 року рф веде незрозумілу, жорстоку загарбницьку й руйнівну війну в Україні, відкрито атакуючи мирне населення та цивільну інфраструктуру. Тому саме в розпалі цих страшних і небезпечних явищ питання ставлення до прав людини та її основних свобод стає надзвичайно важливим. Маємо зазначити, що для нашої країни це кривавий та досить жорстокий збройний конфлікт, який неодмінно увійде у світову історію, адже наша країна бореться за своє право на вступ до Європейського Союзу, де дотримуються насамперед права людини та основні свободи. Основним напрямом міжурядової співпраці є захист прав людини у зв'язку з положеннями статті 2 Конвенції про захист прав людини і основоположних свобод (1950 р.) в умовах міжнародних та регіональних військових конфліктів. Водночас, хоча сучасна міжнародна спільнота та Європейський Союз засуджують збройний конфлікт, війну та будь-який інший акт агресії проти будь-якої країни в рамках міжнародного права, агресивні війни загалом заборонені.

На протязі багатьох років було укладено велику кількість міжнародних договорів, які спрямовані на захист осіб, як в мирний час, так і під час збройних конфліктів. В сьогоденних реаліях, дані норми не захищають права цивільних та військових осіб під час війни, а також не гарантують належного захисту від тиранії авторитарних режимів. Порушення цих правил можна кваліфікувати як акти геноциду, військові злочини та злочини проти людяності. Війна зафіксувала численні порушення прав людини та міжнародного гуманітарного права: російські війська бомбардували медичні заклади, школи та цивільні квартали; масово страчували беззбройних цивільних, гвалтували жінок і дітей. Росіяни завдали величезної шкоди містам, селам, сільськогосподарським угіддям, лісам і джерелам води, яка буде відчуватися в Україні ще довго після закінчення війни.

Під час виступу у Раді з прав людини у 2016 році Верховний комісар ООН з прав людини Зейд Раад аль-Хусейн сказав: «Військові дії не повинні скасовувати основні зобов'язання міжнародного права в галузі прав людини. Під час збройного конфлікту чи окупації додатковий захист забезпечує спеціальне зведення правових норм – міжнародне гуманітарне право, яке

захищає як права тих, хто бере участь у конфлікті, так і цивільних осіб, хворих та поранених, а також тих, хто склав зброю» [1].

Міжнародне право прав людини та міжнародне гуманітарне право мають на меті одну загальну ціль, це – забезпечення гідності всіх осіб та гуманність по відношенню до них. Здебільшого міжнародне гуманітарне право застосовувалося лише під час війни між державами, міжнародне право прав людини було створено задля захисту людей в мирний час, але зараз ситуація змінилась та відбувається все більше взаємопроникнення норм міжнародного гуманітарного права та норм міжнародного права прав людини. Норми міжнародного права прав людини все частіше почали застосовуватися під час збройних конфліктів, а регіональні механізми з захисту прав людини все більше й більше звертаються до правил ведення збройних конфліктів при оцінці того, чи мало місце порушення норм міжнародного права прав людини. Застосування двох правових режимів називають одночасним застосуванням або подвійною застосовністю. У контексті міжнародного права прав людини та міжнародного гуманітарного права це означає, що обидва правові режими застосовні під час збройного конфлікту. Це одночасне застосування слід розглядати в контексті принципу *lex specialis*, а також у контексті процедури відступів від поваги до деяких прав людини. Водночас у деяких виняткових випадках міжнародне право прав людини та міжнародне гуманітарне право можуть пропонувати рішення, які суперечать один одному. Так, наприклад, у міжнародному праві прав людини та міжнародному гуманітарному праві порізнному регулюється рівень можливого застосування смертоносної сили щодо будь-якої особи. Тому міжнародне право передбачило цілу низку механізмів юридичного тлумачення, які покликані допомогти вирішити, яким чином слід поєднати дві, мабуть, конфліктуючі між собою норми і, якщо це неможливо, яка з них матиме переважну силу.[2].

Отже, у випадку збройних конфліктів, можна зробити висновок, що незалежно від відмінностей у регулюванні норм міжнародного права прав людини та міжнародного гуманітарного права, вони доповнюють та зміцнюють один одного. Права людини мають бути захищені в рівній мірі незалежно від мирного часу, чи збройного конфлікту і необхідно, що б міжнародне право прав людини продовжувало діяти в ситуаціях збройного конфлікту з урахуванням тих випадків, коли міжнародне гуманітарне право застосовується як *lex specialis*.

Список використаних джерел:

1. Організація Об'єднаних Націй. URL: <https://news.un.org/ru/story/2016/02/1280961>
2. Сенаторова О. В. Права людини і збройні конфлікти: навчальний посібник. К. : Видавництво «ФОП Голембовська О. О.», Київ, 2018. 208 с.